

les fronteres de la zona conventual. La resta de la comunitat sap la història del seu amor i pateix pel seu sofriment. És la mort una possible sortida?

Quan s'està enamorat apassionadament —amb totes les contradiccions psicològiques que això comporta—, un pot actuar com l'alcòholic que necessita, diàriament, la seva dosi particular d'intoxicació etílica. Ara bé, et faran més cas si t'emborratxes més? En algunes relacions amoroses, de vegades, la sang del qui és deixat es torna presa. No circula. L'enyor absolut i la manca es converteixen en l'habítacle constant de l'abandonat. L'«abandonat» ja no mira la realitat de la mateixa manera. Arran d'això, Mariana Alcaforado ja no pot desenvolupar cap de les tasques quotidianes de la vida monacal. Només té ganes de jeure al llit, plorar i rebre el consol de les altres monjes espantades pel desassossec anímic d'aquella monja que va entrar de petita al convent de la Concepció de Bêja (Portugal).

Diu la monja: «Us vaig acostumar a la meva passió amb massa bona fe, i calen artificis per fer-se estimar; cal buscar amb destresa els mitjans d'inflamar un cor; (...) I per què una inclinació cega i un destí cruel s'obstinen, normalment, a dirigir-nos cap a aquells que serien sensibles a alguna altra?»

«Heu de saber que m'adono que sou indignes dels meus sentiments i que conec totes les vostres males qualitats». Aquest és l'inici del relat de greuges adreçat a l'altre que ens abandona.

«Sé per experiència que no sou capaç de grans devocions, i que no us costaria gens oblidar-me sense cap ajut i sense que us hi obligués una nova passió». Crec que aquells que no tenen gaire «fe», i no són una mica «patriota», solen ser incapaços d'enamorar-se. La gent aspra és força desafecta. Aquest no és el cas de la nostra monja (o del «galant» que les va escriure, com explica Meri Torras).

No penso que l'escriptor tingui cap tasca social. Només ha de donar el seu testimoni. I l'amor també és una forma de testimoniatge; aquestes cartes, de gran bellesa literària, són bones llegidores per a tot aquell/a enamorat que pateix l'abandonament. I, després, el desenamorament.

Adrià Chavarria

El cant d'abans de la derrota

Maite Insa
El poema és sobre
Bromera, Alzira, 2007
52 pàgs.

Maite Insa treballa com a professora de música i de valencià a l'ensenyament secundari. A la inclinació i als coneixements artísticòmicals i lingüístics derivats de la seva tasca professional cal afegir una àmplia trajectòria en el camp de la divulgació i la crítica literària, amb les seves col·laboracions a publicacions com *Levante-EMV*, *El País*, *El Temps*, *Caràcters*, *Lletres Valencianes* i *L'illa*. Tanmateix, la seva tasca de creació literària havia restat inèdita fins la publicació d'*El poema és sobre* (Premi de poesia «Roís de Corella» de l'any 2006).

El poema ens aplega, doncs, quan a tot aquest bagatge intel·lectual, s'hi afegeix el fet d'assolir el llinard vital en què la càrrega experiencial ens torna gràvids i la creació qualla com una decantació de la vida.

I potser per això mateix, el poema es desclou quan ja sap que és *sobre*: la poeta afirma, amb un deix d'amargor, «ara que jo no calle, emmudeixen les deus». Així, tot el poemari és recorregut per la tensió d'enfrontar el poema amb els seus límits —«tancat en ell mateix», «s'inscriu en la derrota», «la mort no pot guarir...— i més encara amb un model eixorc, fossilitzat, «buit de vida», «insolent»..., que pot arribar fins i tot a esdevenir «indignant», així com per la voluntat de mantenir l'alè d'una poesia resistent, que digui «el que no podem dir» i, també, «el que no han dit» aquells «fonedissos poetes»; en definitiva, una poesia que reprengui la «paraula viva», que arrelli i begui del poble i de la terra («Ara dic, perquè puc, no em reca remugar; / m'ho tire tot al lloc i reprenc Maragall / perquè sí, perquè em plau, versolari, cresol / atronadora veu fecunda, alegre i viva»).

Aleshores el poema esdevé celebració de l'ara i aquí («Allargassat present, voldria congelar-te / [...] / L'art és el que m'envolta [...] / L'única veritat és allò que conec») entrelaçada amb la celebració de l'àmbit íntim, de l'amor envers la parella i els fills («esbalaïda i mare / enlloc més no vull ser»); i també celebració del país, des de la dialèctica que enfronta els pobles, l'àmbit rural de les comarques centrals («Al-Azraq, les valls eternes [...] / ruta dels gessamins encirerats») —remarcant especialment la seva fusió amb llengua pròpia— amb la ciutat i la seva vergonyosa dimissió lingüística: paraula viva front a «endomassada llengua»; finalment, celebració de la rebel·lia («d'anar a puntellons») centrada en la denúncia àcida de la malversació del territori; plantarhi cara malgrat la lucidesa de saber que la derrota és inevitable, i fins i tot degradant («disfressada de goig»). En definitiva, un cant a la pròpia dignitat: «Ningú em pot fer callar abans de la derrota / amb tot el lleu cercant-me, l'últim dret que em perviu».

Aquest entramat temàtic té la seva correspondència en una unitat discursiva, d'estil, que reforça el seu caràcter unitari. A la base hi trobem l'ús del vers d'art major, sobretot l'alexandri (amb algunes incursions al decasíl·lab) amb bon ritme accentual i amb absència de rimes, cosa que hi aporta un batec sospingut i sense oripells. Els recursos semàntics, sovint dotats d'una potent càrrega simbòlica, resulten particularment interessants per la utilització, tan fresca i adequada, de la parla: el llenguatge del món rural, el vocabulari específic de tasques domèstiques, lligades a la dona (vegeu el primer quartet del poema II), o el referit a la cultura popular (expressions i jocs de paraules). Com també cal ressenyar, en paral·lel a aquest arrelament en la quotidianitat, l'entramat d'intertextualitats que ens remet a referents centrals de la nostra tradició literària com Espriu o Maragall (on cal destacar la deliciosa transmutació en parla solitària de la cèlebre vaca cega maragalliana).

Per tot això, crec que podem dir que *El poema és sobre* suposa la irrupció d'una nova veu poètica que representa una aportació substantiva al panorama actual de la literatura catalana.

Carles Mulet i Grimalt